Migratie in cijfers en in rechten

2021 | Katern uit het jaarverslag

MYRIA
Federaal Migratiecentrum

Nationaliteit

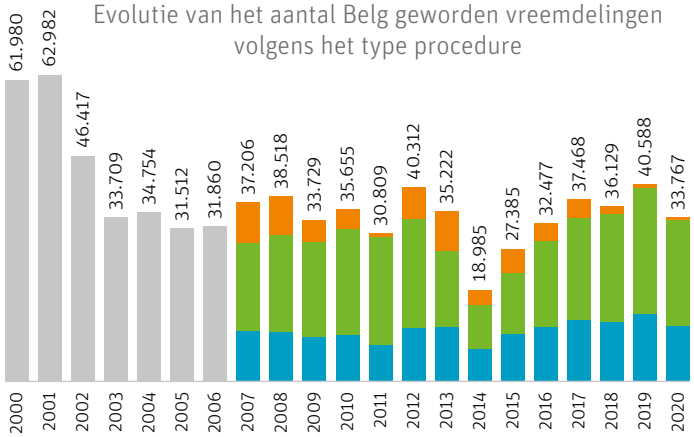
De Belgische nationaliteit kan op twee manieren worden verworven: door toekenning, vooral bij minderjarigen, en door verkrijging. Die laatste procedure verloopt hoofdzakelijk via verklaring, de naturalisatie is erg zeldzaam geworden. Deze katern bevat een analyse van de cijfers en een selectie van recente kwesties ter zake.

© Belga Image

Verwerving van de Belgische nationaliteit

Volgens de cijfers van het Rijksregister zijn 33.767 personen in de loop van 2020 Belg geworden. Dat aantal daalt in vergelijking met de jaren voordien.

Evolutie van het aantal Belg geworden vreemdelingen volgens het type procedure

Vóór 2007 was de verdeling van de nationaliteitswijzigingen volgens het type procedure niet beschikbaar.

Toekenningen | Verkrijgingen (zonder naturalisaties) | Naturalisaties

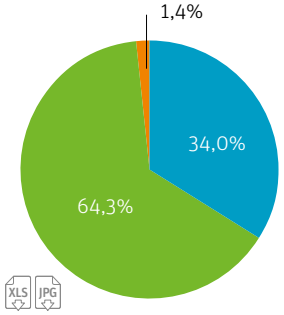
Verwerving van de Belgische nationaliteit

De Belgische nationaliteit kan via twee verschillende mechanismen worden verworven:

- De verkrijging van de Belgische nationaliteit is het resultaat van een vrijwillige handeling van de persoon die de nationaliteit wil verkrijgen, en betreft meerderjarige personen. Sinds de omvangrijke herziening van het Wetboek van de Belgische nationaliteit (WBN) (wet van 4 december 2012, in werking getreden op 1 januari 2013) kan de Belgische nationaliteit alleen nog worden verkregen via **nationaliteitsverklaring** en via **naturalisatie**. Naturalisatie is een verkrijgingswijze van de Belgische nationaliteit die aan het uitsterven is. Na de hervorming van het WBN zijn artikelen 13 tot 15 (verkrijging door nationaliteitskeuze) en 16 (verkrijging door huwelijk) ingetrokken. De aanvragen die vóór 1 januari 2013 werden ingediend worden wel nog volgens de oude procedures behandeld.
- **De toekenning** van de Belgische nationaliteit, het resultaat van een nagenoeg automatische procedure, betreft voornamelijk minderjarigen.

Voor meer details over de hervorming uit 2012, zie *Migratie, Jaarverslag 2013*

Verdeling van de verwervingen van de Belgische nationaliteit in 2020

- Het aantal verwervingen van de Belgische nationaliteit schommelt in de tijd: elk jaar worden tussen de 30.000 en de 40.000 buitenlanders Belg (behalve in 2014, toen dat aantal aanzienlijk lager lag). In 2020 zijn 33.767 personen Belg geworden, 17% meer dan in 2019.
- Bij twee derde van de nationaliteitswijzigingen gaat het om verkrijgingen, tegenover een derde toekenningen.
- Het aantal naturalisaties is nog lager dan in 2019, en vertegenwoordigt 1,4% van alle nationaliteitswijzigingen, terwijl het in de jaren 2007-2008 nog om ongeveer 20% ging.
- Wat de naturalisaties betreft, zijn sommige dossiers die onder de oude wet zijn ingediend nog niet behandeld. Sinds de hervorming van 2012 is het gebruik van deze procedure een uitzondering geworden, die alleen nog geldt in gevallen van "buitengewone verdiensten op wetenschappelijk, sportief, cultureel of sociaal vlak" of voor staatlozen die in België zijn erkend en er minstens twee jaar wettelijk verblijven. Op de 467 toegekende naturalisaties in 2020 waren er amper 40 op de nieuwe wetgeving gebaseerd.

Aantal toekenningen en verkrijgingen van de Belgische nationaliteit

Toekenning van de nationaliteit	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Toekenning van de nationaliteit omwille van de nationaliteit van de vader of de moeder (art. 8)	533	559	496	672	697	627	571	689	1.083	800
Toekenning van de nationaliteit omwille van adoptie (art. 9)	251	210	165	143	141	108	72	63	83	44
Toekenning omwille van geboorte in België, in geval van staatloosheid (art. 10)	28	39	39	34	25	32	26	46	85	92
Toekenning 3e generatie (art. 11)	24	21	147	306	352	511	576	629	305	111
Toekenning 2e generatie (art. 11*bis*)	178	174	110	4	7	9	11	20	402	467
Toekenning omwille van collectieve toekenning (art. 12)	6.595	10.039	10.348	5.547	8.653	9.956	11.401	10.901	12.019	9.967
Totaal toekenningen	**7.609**	**11.042**	**11.305**	**6.706**	**9.875**	**11.243**	**12.657**	**12.348**	**13.977**	**11.481**
Verkrijging van de nationaliteit										
Verkrijging door verklaring (art. 12*bis*)	15.210	15.058	11.363	9.007	12.486	17.545	20.886	22.036	25.818	21.711
Verkrijging door optie (art. 13-15)	52	100	58	13	6	8	6	8	6	7
Verkrijging door de vreemde partner van een Belg (art. 16)	6.844	7.259	4.020	116	70	85	68	35	4	3
Totaal verkrijgingen	**22.106**	**22.417**	**15.441**	**9.136**	**12.562**	**17.638**	**20.960**	**22.079**	**25.828**	**21.721**
Naturalisaties (art. 19)	**687**	**6.462**	**8.168**	**3.005**	**4.814**	**3.505**	**3.756**	**1.666**	**683**	**467**
Andere manieren om te veranderen van nationaliteit (terugkrijgen en speciale gevallen)	407	391	308	138	134	91	95	97	100	98
Totaal	30.809	40.312	35.222	18.985	27.385	32.477	37.468	36.190	40.588	33.767

Methodologische opmerking: de toekenningen van de nationaliteit op basis van **artikel 8** zijn alleen opgenomen voor staatloze kinderen of kinderen die voordien een andere nationaliteit hadden. Daarnaast worden de nationaliteitswijzigingen voor personen in het register van de niet-residenten niet in deze statistieken opgenomen, met het oog op de vergelijkbaarheid in de tijd.

De cijfers die rechtstreeks van het RR of Statbel komen verschillen licht. Beide bronnen worden hier gebruikt omdat de informatie daaruit complementair is (wettelijke bepalingen voor het RR, nationaliteit en geslacht voor Statbel en maandcijfers).

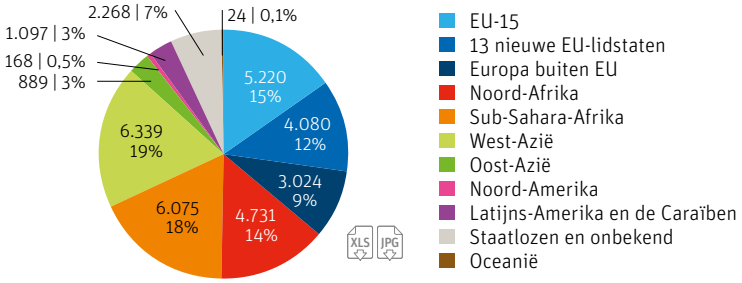
bron: Rijksregister

Herkomst van de nieuwe Belgen

Vreemdelingen die de Belgische nationaliteit verwerven komen voornamelijk uit derde landen

- **De nieuwe Belgen afkomstig uit de EU-27 zijn in de minderheid (27%)**. Binnen deze groep zijn de voornaamste nationaliteiten de Roemenen, Italianen en Polen.
- Bij de **nieuwe Belgen uit derde landen** is het eerste land van herkomst Marokko (11%), met ruime voorsprong op de rest, ongeacht het soort procedure (toekenning, verklaring, naturalisatie). Daarna volgen Afghanen, Syriërs, Congolezen en Kameroeners. De daling die globaal wordt vastgesteld doet zich voor bij de meeste nationaliteiten, behalve bij Syriërs en Irakezen, die in 2020 in groteren getale Belg zijn geworden dan in 2019.

Verdeling van de herkomstregio's van de personen die in 2020 de Belgische nationaliteit hebben verworven

Voornaamste herkomstnationaliteiten van de personen die in 2020 de Belgische nationaliteit hebben verworven en evolutie 2019-2020

	2019	2020	% in 2020	Verschil tussen 2019 en 2020
Marokko	4.975	3.756	11%	↘
Roemenië	2.409	2.079	6%	↘
Afghanistan	1.418	1.464	4%	↘
Syrië	979	1.431	4%	↗
Italië	1.589	1.217	4%	↘
DR Congo	1.359	1.178	3%	↘
Polen	1.710	1.096	3%	↘
Kameroen	1.046	945	3%	↘
Nederland	1.296	939	3%	↘
Irak	759	888	3%	↗
Turkije	1.073	882	3%	↘
Verenigd Koninkrijk	1.630	868	3%	↘
Frankrijk	952	862	3%	↘
Rusland	1.059	835	2%	↘
Guinee	832	711	2%	↘
Andere	*17.508*	*14.764*	*44%*	↘
Totaal	**40.594**	**33.915**	**100%**	↘

Belg geworden Britten

- Na de ratificatie van het terugtrekkingsakkoord heeft het Verenigd Koninkrijk de EU op 31 januari 2020 officieel verlaten. Pas vanaf 2021 maakt het deel uit van de categorie niet-EU.
- Het aantal Britten dat Belg is geworden is na enkele jaren van stijging fel gedaald in 2020. Het referendum over de Brexit in 2016 had bij deze onderdanen immers voor een stijging van het aantal aanvragen voor de Belgische nationaliteit gezorgd, van een honderdtal Britten die vóór 2016 jaarlijks Belg werden tot 1.630 in 2019. In 2020 is dat cijfer gezakt naar 846.

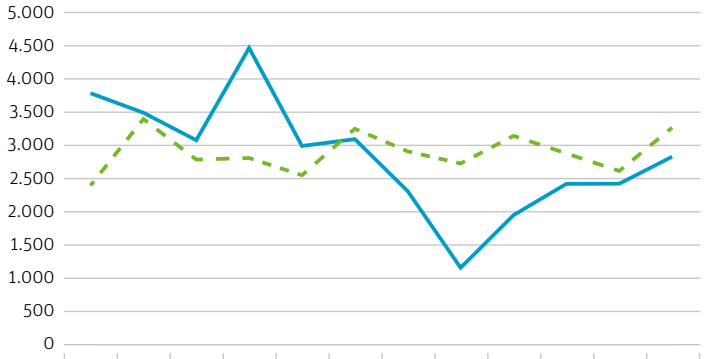
bron: Statbel

Impact COVID-19

Uit de maandcijfers over de nationaliteitswijzigingen blijkt dat de gezondheidscrisis een impact heeft gehad op het aantal nieuwe Belgen in 2020.

- Tijdens de eerste *lockdown* in de lente van 2020 ontving Myria verschillende meldingen van personen die er niet in slaagden een aanvraag voor de Belgische nationaliteit in te dienen. Vanaf 18 maart waren de mogelijkheden om een nationaliteitsverklaring in te dienen immers bijzonder beperkt, zo niet onbestaand. Deze situaties verschilden tussen de gemeenten onderling (zie Myria, *Migratie in cijfers en in rechten, Katern Nationaliteit*, 2020).
- De maandcijfers over nationaliteitswijzigingen voor het jaar 2020 wijzen op een aanzienlijke daling van het aantal nieuwe Belgen voor de maand augustus (-50% ten opzichte van juli). Deze sterke daling werd vastgesteld vier maanden na het begin van de eerste *lockdown*, wat lijkt te bevestigen dat de gezondheidscrisis een impact heeft gehad op het aantal nieuwe Belgen in 2020. Voor de nationaliteitsverklaringen die op grond van artikel 12*bis* van het WBN zijn ingediend is de nationaliteit immers verworven indien het parket niet binnen de vier maanden na ontvangst van de aanvraag een negatief advies uitbrengt (art. 15 § 3 WBN).
- De in april vastgestelde piek heeft waarschijnlijk te maken met het gecombineerde effect van de 467 naturalisaties die de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 19 maart heeft toegekend en, in voorkomend geval, van de kinderen van deze genaturaliseerde personen die legaal in België verbleven en die Belg zijn geworden op grond van artikel 12 van het WBN.

Evolutie van het maandelijkse aantal nieuwe Belgen in 2020, en gemiddeld over de jaren 2015-2019

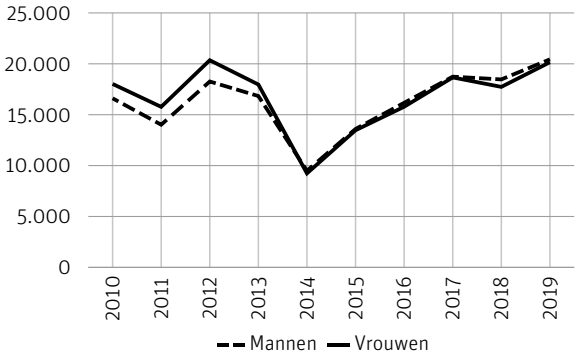
	jan.	feb.	maa	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
Maandelijks aantal nieuwe Belgen 2020	3.779	3.486	3.071	4.461	2.984	3.087	2.303	1.150	1.942	2.414	2.416	2.822
Gemiddeld maandelijks aantal nieuwe Belgen van 2015 tot 2019	2.389	3.390	2.780	2.803	2.544	3.243	2.903	2.721	3.137	2.862	2.608	3.260

bron: Statbel

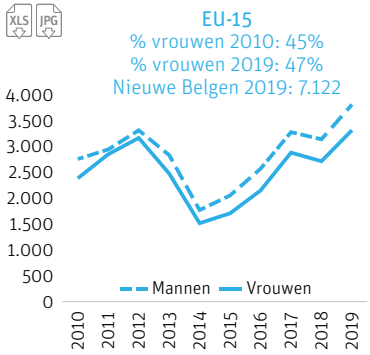
Hervorming van het Wetboek van de Belgische nationaliteit (2012) en de impact daarvan inzake gender

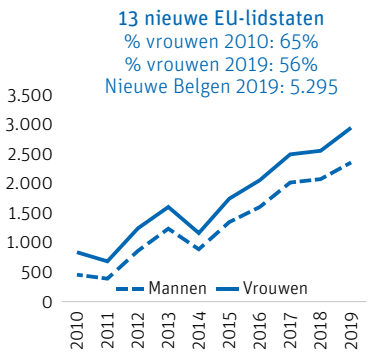
- Bij gebrek aan gegevens waarbij het geslacht en het land van herkomst voor 2020 gekruist worden, heeft dit deel betrekking op de gegevens van 2019 (vergeleken met 2010).
- In 2019 zijn 40.588 personen Belg geworden, 17% meer dan in 2010. Tussen beide data schommelde het aantal nieuwe Belgen. Zo was er een aanzienlijke daling tussen 2012 en 2014 als gevolg van de ingrijpende hervorming van het Wetboek van de Belgische nationaliteit (WBN) in 2012. Deze wetswijziging had gevolgen voor alle nationaliteitsgroepen van herkomst.
- In 2019 verkregen ongeveer evenveel vrouwen als mannen de Belgische nationaliteit (49,6% vrouwen). Vóór de hervorming van het WBN ging het bij nationaliteitswijzigingen nochtans vaker om vrouwen (52,9%). De strengere voorwaarden voor toegang tot de Belgische nationaliteit door verklaring (artikel 12*bis*) gekoppeld aan het afschaffen van de verkrijging van de nationaliteit door de vreemde echtgenoot van een Belg (artikel 16) had aanzienlijke gevolgen voor het verkrijgen van de Belgische nationaliteit voor vrouwen. Van alle nieuwe Belgen zijn vooral personen uit Noord-Afrika en met name uit Marokko door deze wetswijzigingen getroffen.

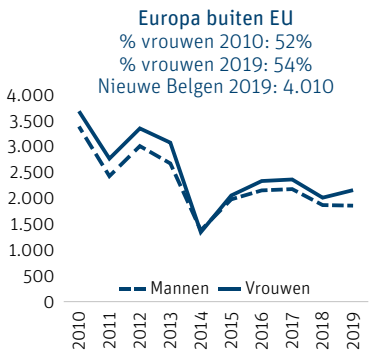
Aantal nieuwe Belgen, volgens geslacht tussen 2010 en 2019 (alle nationaliteiten samen)

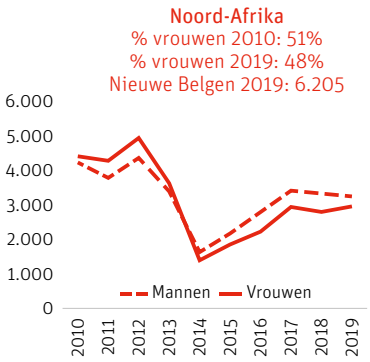

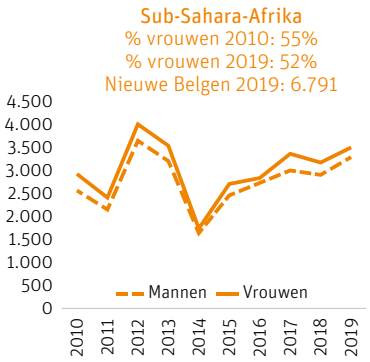
- Voor mensen uit West-Azië is de kloof tussen mannen en vrouwen de jongste jaren bijzonder groot: 40% vrouwen in 2019, tegenover 47% in 2010. Deze kloof is vooral gegroeid sinds 2015, na de sterke instroom van asielzoekers uit Syrië, Afghanistan en Irak. Deze tendens valt te verklaren door een sterke vermannelijking van de aanwezige vreemdelingen uit deze landen, die tussen 2015 en 2017 in groteren getale zijn aangekomen in het kader van een verzoek om internationale bescherming.

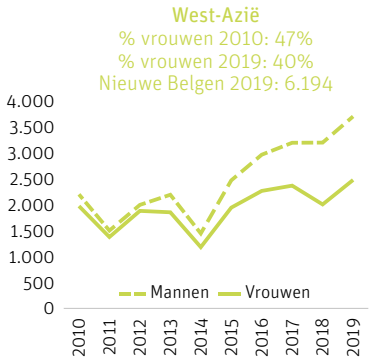

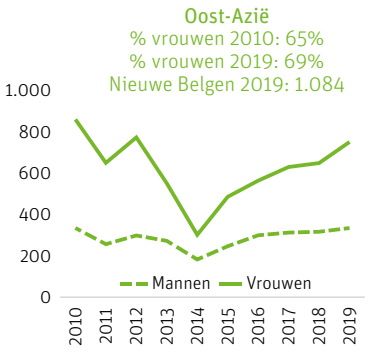

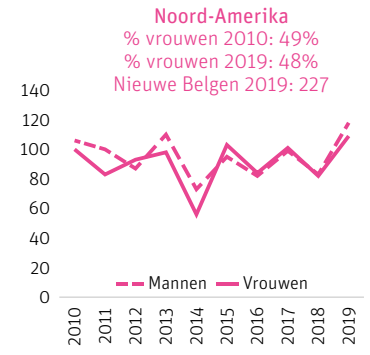

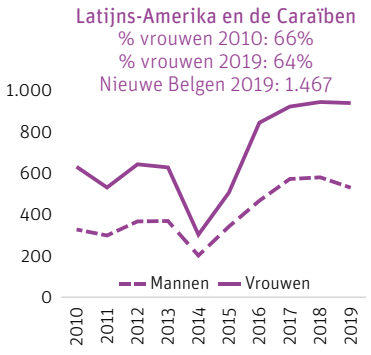

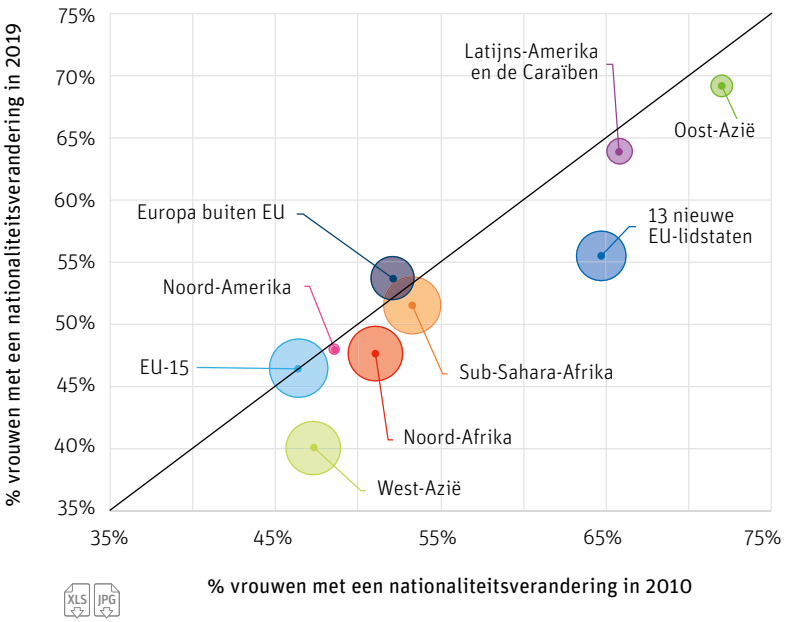

bron: Statbel

Aandeel vrouwen onder de nieuwe Belgen in 2010 en 2019 en totaal aantal nieuwe Belgen in 2019 volgens herkomst

Lezing grafiek: de zwarte schuine lijn geeft aan dat het % vrouwen gelijk is in 2010 en 2019. De meeste regio's zitten onder dit niveau, wat betekent dat het aandeel vrouwen onder de nieuwe Belgen in 2019 kleiner is dan in 2010.

Legende: de grootte van de cirkels is evenredig met het totale aantal nieuwe Belgen in 2019, volgens de nationaliteitsgroepen van herkomst.

De meeste subregio's liggen dicht bij de schuine lijn: het aandeel vrouwen onder de nieuwe Belgen is tussen 2010 en 2019 tamelijk gelijk gebleven. Voor West-Azië en de nieuwe EU-staten is het aandeel vrouwen gedaald. Voor de nieuwe EU-lidstaten blijft het evenwel boven de 50%. Ook Latijns-Amerika en Oost-Azië worden gekenmerkt door tamelijk hoge percentages vrouwen die Belg zijn geworden.

bron: Statbel

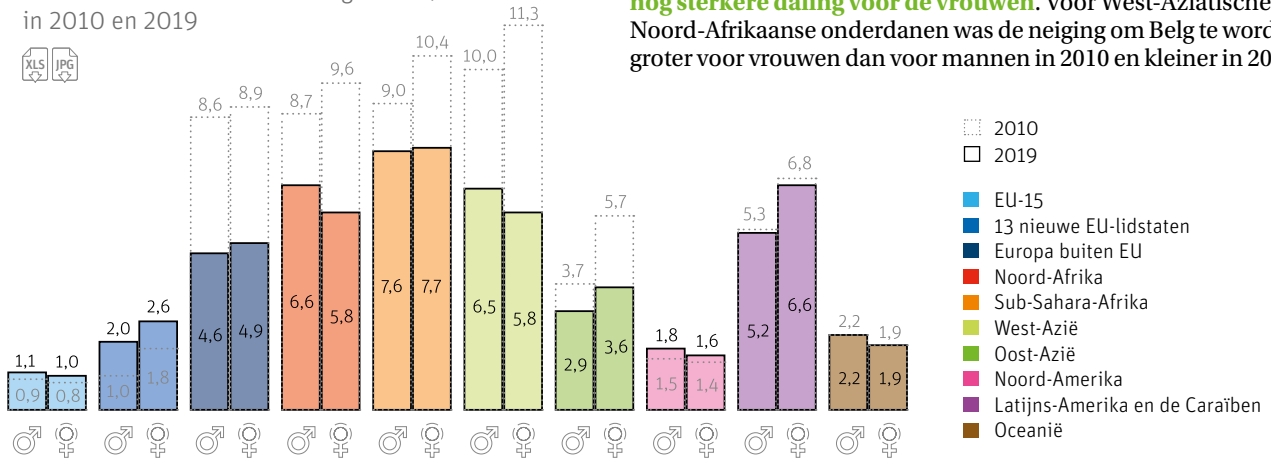
Waarschijnlijkheid om Belg te worden volgens geslacht en herkomst

- De afgelopen tien jaar fluctueerde het aantal vreemdelingen dat Belg is geworden, zoals blijkt uit de eerste figuur op de vorige pagina. Tegelijk is de populatie met een vreemde nationaliteit, die dus mogelijk Belg kan worden, gegroeid met ongeveer 45%, ongeacht of het om EU-onderdanen dan wel om onderdanen uit derde landen gaat.

Waarschijnlijkheid om Belg te worden

Het gaat om het aantal nationaliteitswijzigingen in de loop van een jaar bij de vreemde populatie vastgesteld aan het begin van het jaar. Dat resulteert in een aantal nieuwe Belgen per 100 vreemdelingen.

Waarschijnlijkheid om Belg te worden volgens nationaliteit van herkomst en geslacht, in 2010 en 2019

- De onderstaande figuur vergelijkt de waarschijnlijkheid om Belg te worden naargelang van de regio van nationaliteit van herkomst en het geslacht, in 2010 en in 2019. Daaruit kan het volgende worden opgemaakt:
  - De waarschijnlijkheid om Belg te worden is **globaal genomen groter bij onderdanen uit derde landen** dan bij EU-burgers. EU-burgers die van de vrijheid van vestiging in de EU genieten zullen inderdaad minder geneigd zijn de Belgische nationaliteit te verwerven dan onderdanen van derde landen.
  - Tussen 2010 en 2019 is er binnen deze twee groepen evenwel sprake van een tegengestelde ontwikkeling. **De waarschijnlijkheid om Belg te worden daalde voor alle groepen afkomstig uit derde landen**, behalve voor Noord-Amerikanen, maar is daarentegen **licht toegenomen voor EU-burgers**. Een meer uitgesproken toename van deze waarschijnlijkheid wordt waargenomen bij onderdanen van de nieuwe lidstaten.
  - Deze veranderingen gelden zowel voor mannen als voor vrouwen. Voor sommige nationaliteitsgroepen is er evenwel een **nog sterkere daling voor de vrouwen**. Voor West-Aziatische en Noord-Afrikaanse onderdanen was de neiging om Belg te worden groter voor vrouwen dan voor mannen in 2010 en kleiner in 2019.

bron: Statbel

De federale overheid beslist over de integratievoorwaarden, de gemeenschappen daarentegen zijn als enige bevoegd voor de inhoud van het inburgeringstraject of integratieparcours

Om Belg te kunnen worden na vijf jaar wettig verblijf, moeten personen die hun maatschappelijke integratie niet kunnen bewijzen door vijf jaar ononderbroken werk of een diploma van minstens hoger middelbaar onderwijs of een beroepsopleiding van minstens 400 uur met succes een integratietraject of onthaalparcours hebben gevolgd.[1] Franstalige vreemdelingen in Brussel die al meer dan drie jaar wettig in België verblijven hebben evenwel geen toegang tot het onthaaltraject dat wordt georganiseerd door de Cocof (Franse Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Die heeft immers besloten dat traject voor te behouden voor nieuwkomers.[2] Vóór de wijziging van het Wetboek van de Belgische Nationaliteit (hierna "WBN") in 2018 konden zij hun maatschappelijke integratie bewijzen door een eenvoudige "inburgeringscursus" te volgen, georganiseerd door één van de door de Cocof erkende vzw's. Vreemdelingen die vóór 1 augustus 2021 aan zo'n cursus zijn begonnen zullen hun maatschappelijke integratie nog altijd kunnen bewijzen als ze die "met succes hebben gevolgd".[3]

In antwoord op een door de Cocof ingesteld beroep oordeelt het Grondwettelijk Hof dat de federale overheid als enige bevoegd is om de voorwaarden vast te stellen waaraan een vreemdeling moet voldoen om Belg te worden. De federale wet kan dus de voorwaarde opleggen om "met succes" het "inburgeringstraject", "onthaaltraject" of "integratieparcours" (de benaming is in elke gemeenschap anders) te hebben gevolgd dat door de bevoegde gemeenschap is georganiseerd.[4] Wel kan elke bevoegde gemeenschapsinstantie, dus ook de Cocof, autonoom voorzien in een "inburgeringstraject", "onthaaltraject" of "integratieparcours" in de zin van het WBN en regels vaststellen inzake de afgifte van attesten waaruit blijkt dat zo'n "traject" of "parcours" is gevolgd.[5] Het Hof herinnert eraan dat de woorden "met succes" uit het WBN niet betekenen dat de bevoegde gemeenschapsinstantie het traject noodzakelijkerwijs moet koppelen aan een evaluatie, om te kunnen certificeren dat het traject "met succes" is gevolgd, om de kandidaat-Belg de kans te geven zijn maatschappelijke integratie aan te tonen.[6] Aangezien elke gemeenschap de inhoud van het traject en de manier waarop de persoon kan aantonen dat hij het traject "met succes heeft gevolgd" vrij kan invullen, vormen de verschillen die voortvloeien uit de verschillende door de gemeenschappen aangenomen regels geen discriminatie. Volgens het Hof vereist de nieuwe versie van het WBN niet dat de Cocof haar onthaaltraject uitbreidt tot andere vreemdelingen dan "nieuwkomers". Tot slot herinnert het Hof eraan dat een vreemdeling die sinds meer dan drie jaar wettig in België verblijft en in Brussel woont zijn "maatschappelijke integratie" kan bewijzen aan de hand van een "diploma" of een studie-"getuigschrift", de voltooiing van een "beroepsopleiding" of door arbeid, en dat de toegang tot de Belgische nationaliteit hem dus niet wordt ontzegd. Om deze redenen verwerpt het Grondwettelijk Hof het beroep van de Cocof.

Volgens Myria verplicht dit arrest de federale overheid om als bewijs van de maatschappelijke integratie van de kandidaat-Belg elk door de bevoegde gemeenschapsinstantie afgegeven bewijs te aanvaarden, al dan niet na een evaluatie (examen, test) waaruit blijkt dat met succes een inburgeringstraject, onthaaltraject of integratieparcours is gevolgd, ongeacht de inhoud of duur ervan. De nationaliteit zou niet kunnen worden geweigerd op grond van een gebrek aan maatschappelijke integratie, bijvoorbeeld omdat de inhoud van een traject beperkter of de duur ervan korter was dan die van andere, of omdat het niet met een examen of test zou worden afgesloten. Deze rechtsvragen waarover het Grondwettelijk Hof heeft beslist moeten door alle rechtscolleges worden geëerbiedigd[7], met name door de rechtscolleges die het beroep inzake nationaliteit behandelen.

Het arrest van het Hof biedt daarentegen geen oplossing voor Franstalige Brusselse vreemdelingen die al meer dan drie jaar wettig in België verblijven en die de afgelopen vijf jaar niet ononderbroken hebben gewerkt, die

1 Art. 12*bis*, § 1, tweede lid, d) van het WBN, gewijzigd door art. 141 van de wet van 18 juni 2018 "houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing".

2 Decreet van de Franse Gemeenschapscommissie (Cocof) van 18 juli 2013 "betreffende het onthaaltraject voor nieuwkomers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest".

3 Art. 31 van het WBN, ingevoegd bij art. 153 van de voormelde wet van 18 juni 2018.

4 Arrest van het GwH, nr. 47/2021 van 18 maart 2021, punt B.8.3.

5 Punt B.23 van het voormelde arrest. Het Hof verwijst naar de voorbereidende werkzaamheden, die het volgende bepalen: de gemeenschappen "zijn vrij om deze al dan niet te organiseren evenals om de inhoud en het toepassingsveld *ratione personae* ervan te bepalen. De federale wetgever kan niet opleggen dat er in alle Gemeenschappen een identieke inhoud aan zou worden gegeven noch dat uniforme attesten zouden worden afgeleverd op het einde van het traject" (*Doc. parl.*, Kamer, 2017-2018, DOC 54-2919/001, p. 184).

6 Punt B.12.1 van het voormelde arrest.

7 Volgens art. 9 § 2 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof "zijn de arresten van het Grondwettelijk Hof waarbij een beroep tot vernietiging wordt verworpen bindend voor de rechtscolleges wat de door die arresten beslechte rechtspunten betreft".

geen diploma van minstens hoger middelbaar onderwijs kunnen voorleggen of geen beroepsopleiding van minstens 400 uur hebben gevolgd. Deze belemmering voor de toegang tot het staatsburgerschap voor de sociaaleconomisch meest kwetsbare personen heeft waarschijnlijk ook een gendereffect: men kan ervan uitgaan dat dit soort belemmering vaker vrouwen dan mannen treft, wat de daling — die in het cijfergedeelte van deze katern werd vastgesteld — van het aandeel vrouwen dat Belg wordt in de hand werkt. Twee maatregelen zouden de toegang tot de nationaliteit voor deze personen kunnen herstellen. De eerste kan van het federale niveau komen. Ook al is de federale wetgever daartoe niet verplicht, toch staat het hem vrij het WBN te wijzigen om opnieuw het bewijs van maatschappelijke integratie via een inburgeringscursus mogelijk te maken, zoals dat vóór de wet van 2018 het geval was. De andere kan van de Cocof komen. Die kan dan (zonder daartoe verplicht te zijn) ofwel haar huidige onthaaltraject openstellen voor vreemdelingen die al meer dan drie jaar wettig in België verblijven, ofwel een specifiek traject voor vreemdelingen die geen nieuwkomers meer zijn uitstippelen, waarbij ze de modaliteiten van een "met succes" gevolgd traject vrij kan invullen. Myria hoopt dat er snel een oplossing uit de bus komt.

Het parket moet de kosten dragen indien zijn verzet tegen de verkrijging van de nationaliteit ongegrond wordt verklaard

Volgens het Grondwettelijk Hof moet het openbaar ministerie (of het parket) de gerechtskosten, inclusief de rechtsplegingsvergoeding, betalen aan personen die hun proces hebben gewonnen wanneer de rechtbank oordeelt dat zijn negatieve advies over de verkrijging van de nationaliteit ongegrond was. Het Hof merkt op dat het advies van het parket *de facto* een echte beslissing tot verzet[8] is, die de vreemdeling alleen kan betwisten door een gerechtelijke procedure in te stellen. Het parket komt in deze procedure tussen om zijn eigen beslissing te verdedigen, het kan elementen aan het dossier toevoegen en een beroep instellen tegen het vonnis van de rechtbank, waarbij het door hem uitgebrachte negatieve advies ongegrond wordt verklaard. Het moet dus als een volwaardige partij in het geding worden beschouwd en er moet rekening worden gehouden met zijn daadwerkelijke rol in de procedure. Volgens het Hof is het discriminerend om de kandidaat-Belgen de terugbetaling van hun gerechtskosten te ontzeggen, terwijl dat wel het geval is voor andere rechtzoekenden die een beslissing van de overheid voor hoven en rechtbanken aanvechten en hun zaak winnen.

De wet is niet verplicht rekening te houden met verblijfstitels van minder dan drie maanden voor gezinsleden van "statische" Belgen

Om te bewijzen dat aan de voorwaarde van vijf of tien jaar wettig verblijf voor een nationaliteitsverklaring is voldaan, wordt de periode tussen de indiening van de verblijfsaanvraag en de afgifte van de F-kaart wel in aanmerking genomen voor familieleden van EU-burgers en Belgen die gebruik hebben gemaakt van hun recht op vrij verkeer in de EU, maar niet voor familieleden van "statische" Belgen.[9] Bij de wetswijziging in 2018 en daarna heeft Myria gepleit voor een gelijke behandeling van deze twee categorieën personen.[10]

In een zaak die onlangs door het Grondwettelijk Hof is behandeld[11], verliep het verblijf van een kandidate voor de Belgische nationaliteit chronologisch als volgt:

- 13 augustus 2013: afgifte van een A-kaart aan mevrouw A. op grond van gezinshereniging met haar echtgenoot, onderdaan van een derde land, jaarlijks verlengd, de laatste geldig tot 4 juni 2017;
- 16-20 februari 2017: aanvraag voor een F-kaart op grond van de Belgische nationaliteit die haar echtgenoot op 7 februari 2017 heeft verkregen;
- 18 augustus 2017: afgifte van de F-kaart aan mevrouw A.;
- 20 augustus 2018: nationaliteitsverklaring op grond van artikel 12*bis*, § 1, 3°.

Het parket heeft zich verzet tegen het verkrijgen van de nationaliteit, omdat het verblijf van mevrouw A. tussen 5 juni 2017 (einde geldigheid van de A-kaart) en 18 augustus 2017 (afgifte van de F-kaart) niet wettig was. Indien de echtgenoot van mevrouw A. een niet-Belgische EU-burger was, zou deze periode verplicht in aanmerking worden genomen bij een gezinshereniging op grond van artikel 40*bis* van de vreemdelingenwet. Aangezien hij Belg is en haar verblijf gebaseerd is op artikel 40*ter* (en niet 40*bis*) van deze wet, wordt deze periode niet in aanmerking genomen voor de duur van het wettige verblijf. In hoger beroep van mevrouw A. heeft de rechtbank het Grondwettelijk Hof in wezen de volgende vraag gesteld: is er sprake van discriminatie tussen deze beide categorieën personen?

Het Hof zal deze zaak in twee fasen behandelen. Ten eerste zal het beschouwen dat er geen discriminatie bestaat

8 GwH, arrest nr. 72/2021 van 20 mei 2021, punt B.9.1., verwijzend naar *Doc. parl.*, Kamer, 1990-1991, nr. 1314/7, pp. 4 en 27.

9 Art. 7*bis* van het WBN gewijzigd door de wet van 18 juni 2018.

10 Myria, Nota aan de Kamercommissie Justitie, 6 maart 2018, Wijzigingen aan het Wetboek van de Belgische Nationaliteit, wetsontwerp 54 – nr. 2919/001; Myria, *Migratie in cijfers en in rechten 2019*, p. 111.

11 GwH, arrest nr. 77/2021 van 27 mei 2021.

tussen de twee categorieën familieleden. Vervolgens zal het Hof toch beschouwen dat artikel 7*bis* van het WBN discriminerend is, omdat het een verblijf onderbreekt in het geval dat een verblijfstitel ontbreekt tussen twee statussen, ook al verbleef de betrokkene hier wettig en was ze niet verantwoordelijk voor deze situatie, zoals het geval was met mevrouw A.

Aanvankelijk zag het Hof geen discriminatie, voornamelijk op grond van het feit dat er "objectieve verschillen" bestaan "tussen gezinshereniging" met een EU-burger of een Belg die zijn recht op vrij verkeer heeft uitgeoefend (artikel 40*bis*) en gezinshereniging met een statische Belg (artikel 40*ter*). Enerzijds beoogt artikel 40*bis* om "het mogelijk te maken dat een van de fundamentele doelstellingen van de Unie, namelijk de realisatie van het vrij verkeer binnen het grondgebied van de lidstaten, onder objectieve voorwaarden van vrijheid en waardigheid wordt uitgevoerd"[12] en verplicht het tot erkenning van de declaratieve werking van het verblijfsrecht (dat op grond van het EU-recht bestaat, zodra aan de door dit recht gestelde voorwaarden is voldaan, dat wil zeggen ruim voor de afgifte van de verblijfstitel). Anderzijds valt artikel 40*ter* niet onder het EU-recht en heeft het een ander doel, aangezien het "beoogt het immigratiebeleid inzake gezinshereniging bij te sturen, teneinde de migratiedruk te beheersen en bepaalde misbruiken te ontmoedigen, met eerbied voor het recht op het gezinsleven".[13] De wetgever is derhalve niet verplicht te voorzien in een declaratieve werking van het verblijf.

Het Hof herinnert er terecht aan dat de gestelde vraag geen betrekking heeft op "gezinshereniging, maar op de verkrijging van de Belgische nationaliteit". Dat "raakt de kern zelf van de nationale soevereiniteit", waar "dus niet (...) hetzelfde onderscheid als op het gebied van gezinshereniging wordt gemaakt tussen situaties die onder het recht van de Europese Unie vallen en louter interne situaties".[14] Na in theorie de autonomie van het nationaliteitsrecht ten aanzien van de logica van de migratiecontrole op het gebied van gezinshereniging te hebben bevestigd, trekt het Hof hieruit evenwel geen conclusies. Wel integendeel, het valideert een verschillende behandeling inzake nationaliteit met argumenten die zijn gebaseerd op de logica van gezinshereniging. Het Hof rechtvaardigt een verschillende behandeling tussen familieleden van Belgen en EU-burgers voor de verkrijging van de nationaliteit immers alleen door "een beperkte afwijking in de gevallen waarin de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie zulks vereist"[15], precies wanneer het om de gezinshereniging van laatstgenoemden gaat. Volgens het Hof is deze verschillende behandeling dus gerechtvaardigd "om de doelstellingen niet in gevaar te brengen" die de wetgever nastreeft "met artikel 7*bis* van het Wetboek van de Belgische Nationaliteit (dat een ononderbroken wettig verblijf van meer dan drie maanden vereist voor de periode die voorafgaat aan de nationaliteitsverklaring, toevoeging van Myria) en met artikel 40*ter* van de wet van 15 december 1980".[16] De vereiste van een ononderbroken wettig hoofdverblijf dient de doelstelling van de wetgever om "de toekenning van de Belgische nationaliteit voor te behouden aan personen die blijk geven van een effectieve band met de Belgische samenleving". Die verschillende behandeling leidt er evenwel toe dat familieleden van EU-burgers en van de minderheid van Belgen die gebruik hebben gemaakt van hun recht van vrij verkeer (wier "effectieve band" met België kan zijn verzwakt in het geval van een langdurig verblijf in een andere EU-lidstaat) eenvoudiger toegang krijgen tot de Belgische nationaliteit, ten nadele van familieleden van "statische" Belgen die, voor het merendeel, het grondgebied nooit voor lange tijd hebben verlaten. Kan men redelijkerwijs beschouwen dat de familieleden van deze statische Belgen in meerderheid een minder "effectieve band met de Belgische samenleving" hebben dan de familieleden van niet-Belgen of Belgen die er een min of meer lang verblijf in een ander EU-land op hebben zitten? Is het dan echt gerechtvaardigd om het verkrijgen van de Belgische nationaliteit voor hen minder gemakkelijk te maken? Deze belangrijke vragen komen in het arrest van het Hof niet aan bod.

Volgens Myria blijft het aanbevolen om gezinsleden van statische Belgen en gezinsleden van EU-burgers en Belgen die hun recht op vrij verkeer in de EU hebben uitgeoefend gelijk te behandelen.[17]

Een onvrijwillige onderbreking tussen twee toegekende verblijfsstatuten mag geen beletsel vormen om Belg te worden

In hetzelfde arrest buigt het Hof zich, op basis van het hierboven beschreven voorbeeld van mevrouw A., in tweede instantie over een interessante vraag die niet uitdrukkelijk aan het Hof was voorgelegd. Het is van mening dat artikel 7*bis*, § 2 van het WBN discriminerend is omdat de periode van wettig verblijf die vooraf is opgebouwd met het oog op de verkrijging van de nationaliteit vervalt in het geval van een "hiaat tussen twee verblijfsstatuten dat niet aan het gedrag of het nalaten van de aanvrager

12 GwH, arrest nr. 77/2021 van 27 mei 2021, punt B.4.2.
13 GwH, arrest nr. 77/2021 van 27 mei 2021, punt B.4.3.
14 GwH, arrest nr. 77/2021 van 27 mei 2021, punt B.5.1.
15 GwH, arrest nr. 77/2021 van 27 mei 2021, punt B.6.1.
16 GwH, arrest nr. 77/2021 van 27 mei 2021, punt B.6.1.
17 Myria, Nota aan de Kamercommissie Justitie, 6 maart 2018, Wijzigingen aan het Wetboek van de Belgische Nationaliteit, wetsontwerp 54 – nr. 2919/001; Myria, *Migratie in cijfers en in rechten 2019*, p. 111.

te wijten is"[18], wanneer de betrokkene in die tussenperiode wettig op het grondgebied verblijft. Het Hof merkt op dat de geldigheid van de oorspronkelijke verblijfsstatus van personen die niet langer genieten van een verlenging van hun verblijfsstatus maar die wel in aanmerking blijven komen voor een andere verblijfsstatus toch kan verstrijken voordat hun nieuwe status wordt toegekend. Het Hof merkt op dat dit hiaat "evenwel niet noodzakelijk aan de aanvrager van die verblijfsstatus te wijten is", en wanneer de betrokkene wettig in België verblijft, het niet relevant is in het licht van de door het WBN nagestreefde doelstellingen, aangezien het in dat geval "geen verband houdt met een gebrek aan integratie, maar het gevolg is van een samenspel van verschillende normen en termijnen."[19] Hoewel de wet (artikel 7*bis*, § 3 van het WBN) bepaalt dat het verblijf ononderbroken blijft in geval van tijdelijke afwezigheden van hoogstens zes maanden, die in totaal niet langer duren dan een vijfde van de vereiste verblijfsduur, is het onevenredig (en dus discriminerend) om ervan uit te gaan dat er wel degelijk sprake zou zijn van een onderbreking in het geval van een hiaat.

Het verblijf van een EU-burger of een familielid moet op grond van een speciale verblijfstitel (ambtenaar van de EU of van een internationale organisatie) in aanmerking worden genomen

Volgens het Hof van Cassatie moet de verblijfsduur van een EU-burger of een familielid, bijvoorbeeld als ambtenaar van een EU-instelling[20] of een internationale organisatie zoals Eurocontrol[21], in aanmerking worden genomen voor een verklaring van de Belgische nationaliteit. Het Hof is immers van oordeel dat de speciale identiteitskaart, die door de Directie Protocol van de FOD Buitenlandse Zaken is afgegeven op grond van het koninklijk besluit van 30 oktober 1991[22], moet worden aanvaard als bewijs van het verblijf van een EU-burger of een lid van zijn familie die in België verblijft op grond van zijn recht op vrij verkeer, en voldoet aan de door het EU-recht bepaalde voorwaarden, die zijn omgezet in de vreemdelingenwet.[23] Dit verblijf vloeit rechtstreeks voort uit het EU-recht en kan dus met om het even welk document worden aangetoond, en niet alleen met de documenten opgesomd in het KB van 14 januari 2013.[24]

Personen die van de Belgische nationaliteit vervallen zijn verklaard verliezen automatisch hun verblijfsrecht

Volgens het Hof van Cassatie heeft een persoon die van de Belgische nationaliteit vervallen is verklaard, omwille van een ernstig strafbaar feit bijvoorbeeld, geen verblijfsrecht meer vanaf de overschrijving van de vervallenverklaring.[25] Artikel 23/1, § 3 van het WBN bepaalt dat de vervallenverklaring ingaat op het ogenblik van de overschrijving ervan. Deze vervallenverklaring kan dus niet leiden tot het verlies van deze Belgische nationaliteit met terugwerkende kracht. De betrokkene kan derhalve niet worden teruggebracht in de administratieve situatie die hij vóór de verkrijging van de Belgische nationaliteit had (bijvoorbeeld een onbeperkt verblijfsrecht). De status van Belg en die van vreemdeling met een permanent verblijfsrecht zijn onverenigbaar. Door Belg te worden vervalt de machtiging tot onbeperkte verblijf, omdat de vreemdelingenwet niet langer van toepassing was op de persoon die Belg is geworden. Een Belg die van zijn nationaliteit vervallen is verklaard wordt dus van de ene dag op de andere een vreemdeling in irregulier verblijf en krijgt niet de gunstigere verblijfsstatus terug die hij had voordat hij Belg werd. DVZ moet dus geen beslissing tot beëindiging van het verblijf nemen, zoals dat van toepassing zou zijn op vreemdelingen met een verblijfsrecht.

18 GwH, arrest nr. 77/2021 van 27 mei 2021, punt B.7.6.
19 GwH, arrest nr. 77/2021 van 27 mei 2021, punt B.7.6.
20 Cass., 7 december 2020, C.20.0213.N.
21 Cass., 7 december 2020, C.20.0224.N.
22 KB van 30 oktober 1991 betreffende de documenten voor het verblijf in België van bepaalde vreemdelingen.
23 Art. 25 van het VWEU en richtlijn 2004/38/EG (vrij verkeer).
24 KB van 14 januari 2013 tot uitvoering van de wet van 4 december 2012 tot wijziging van het Wetboek van de Belgische nationaliteit teneinde het verkrijgen van de Belgische nationaliteit migratieneutraal te maken.
25 Cass., 21 mei 2019, P.19.0428.N.

Nota's

Nota's

© Belga Image

Myria
Koningsstraat 138 • 1000 Brussel
T +32 (0)2 212 30 00
myria@myria.be

Myria, het Federaal Migratiecentrum, is een onafhankelijke openbare instelling. Het analyseert migratie, verdedigt de rechten van vreemdelingen en strijdt tegen mensenhandel en mensensmokkel. Myria komt op voor een overheidsbeleid dat steunt op feitenkennis en respect voor de mensenrechten.

Het verslag *Migratie in cijfers en in rechten* informeert elk jaar over de actualiteit van de migratiestromen en het eerbiedigen van de grondrechten van vreemdelingen.

www.myria.be
@MyriaBe
www.facebook.com/MyriaBe
www.linkedin.com/company/myria-federal-migration-centre

MYRIA
Federaal Migratiecentrum

V.U.: Koen Dewulf, Directeur van Myria - Koningsstraat 138 - B-1000 Brussel - www.myria.be - myria@myria.be - Oktober 2021